ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (έκτο τμήμα)
της 12ης Νοεμβρίου 1998 *

Στην υπόθεση C-415/96,

Βασίλειο της Ισπανίας, εκπροσωπούμενο από τον Luis Pérez de Ayala Becerril, abogado del Estado, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ισπανίας, 4-6, boulevard E. Servais,

προσφεύγον,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπουμένης από τους Francisco Santaolalla, κύριο νομικό σύμβουλο, και Ramón Vidal Puig, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Carlos Gómez de la Cruz, μέλος της ίδιας υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της αποφάσεως 97/242/ΕΚ της Επιτροπής, της 18ης Σεπτεμβρίου 1996, που τροποποιεί την απόφαση 92/317/ΕΟΚ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της Hilaturas y Tejidos Andaluces SA, η οποία φέρει σήμερα την επωνυμία Mediterráneo Técnica Textil SA, και του αγοραστή της (ΕΕ 1997, L 96, σ. 30),

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα),

συγκείμενο από τους P. J. G. Kapteyn, πρόεδρο τμήματος, G. Hirsch (εισηγητή), J. L. Murray, H. Ragnemalm και K. M. Ιωάννου, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: F. G. Jacobs
γραμματέας: R. Grass

έχοντας υπόψη την έκθεση του εισηγητή δικαστή,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 19ης Μαρτίου 1998,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Με δικόγραφο που κατέθεσε στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 30 Δεκεμβρίου 1996, το Βασίλειο της Ισπανίας ζήτησε, δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης ΕΚ, την ακύρωση της αποφάσεως 97/242/ΕΚ της Επιτροπής, της 18ης Σεπτεμβρίου 1996, που τροποποιεί την απόφαση 92/317/ΕΟΚ σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της Hilaturas y Tejidos Andaluces SA, η οποία φέρει σήμερα την επωνυμία Mediterráneo Técnica Textil SA, και του αγοραστή της (ΕΕ 1997, L 96, σ. 30, στο εξής: επίδικη απόφαση).

2 Η Hilaturas y Tejidos Andaluces SA (στο εξής: Hytasa), ήταν ανώνυμη εταιρία, την οποία, κατόπιν χρηματοοικονομικών δυσχερειών, ανέλαβε το 1982 το Patrimonio del Estado (Υπηρεσία Δημοσίων Κτημάτων του Υπουργείου Οικονομικών). Η εταιρία αυτή παρήγαγε κλωστοϋφαντουργικά προϊόντα στις εγκαταστάσεις της στη Σεβίλλη και την περιοχή της.

3 Το 1989, κατόπιν καταγγελίας, η Επιτροπή ζήτησε από τις ισπανικές αρχές να της παράσχουν πληροφορίες σχετικά με ενδεχόμενες εισφορές κεφαλαίων υπέρ της Hytasa από το 1986, χρονολογία προσχωρήσεως του Βασιλείου της Ισπανίας στις Κοινότητες. Βάσει της απαντήσεως των ισπανικών αρχών, η Επιτροπή μπόρεσε να αποδείξει ότι είχαν πραγματοποιηθεί αυξήσεις του κεφαλαίου της Hytasa ύψους 7 100 εκατομμυρίων ισπανικών πεσετών (PTA) που προορίζονταν να αντισταθμίσουν τις εμπορικές ζημίες.

4 Το 1990 οι ισπανικές αρχές πληροφόρησαν την Επιτροπή ότι η Hytasa επρόκειτο να ιδιωτικοποιηθεί. Μεταξύ των όρων ιδιωτικοποιήσεως περιλαμβανόταν εισφορά κεφαλαίου 4 200 εκατομμυρίων PTA από το Patrimonio del Estado.

5 Τον Ιούλιο του 1990 η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ, τόσο ως προς τις εισφορές κεφαλαίου 7 100 εκατομμυρίων PTA υπέρ της Hytasa από το Βασίλειο της Ισπανίας μεταξύ 1986 και 1988, όσο και ως προς την πρόσθετη ενίσχυση που είχε ενδεχομένως χορηγηθεί κατά την πώληση της επιχειρήσεως.

6 Η Επιτροπή, κρίνοντας ότι αυτές οι χρηματοδοτικές παρεμβάσεις συνιστούσαν ενίσχυση υπό την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΚ και ότι η ενίσχυση αυτή δεν πληρούσε προφανώς τις απαιτούμενες προϋποθέσεις για να μπορεί να τύχει εφαρμογής μία από τις εξαιρέσεις που προβλέπονται στο άρθρο 92, παράγραφοι 2 και 3, της Συνθήκης, με έγγραφο της 3ης Αυγούστου 1990, γνωστοποίησε στην Ισπανική Κυβέρνηση την κίνηση της διαδικασίας.

7 Στις 16 Οκτωβρίου 1990 η Ισπανική Κυβέρνηση κατέθεσε τις παρατηρήσεις της στο πλαίσιο της διαδικασίας, ισχυριζόμενη μεταξύ άλλων ότι η πώληση της Hytasa δεν συνεπαγόταν ενίσχυση εφόσον η επιχείρηση είχε πωληθεί στον τελευταίο πλειοδότη στο πλαίσιο διεθνούς προσκλήσεως προς υποβολή προσφορών. Εξάλλου, εφόσον η επιχείρηση ήταν εγκατεστημένη στη Σεβίλλη, περιοχή όπου μπορούσε να χορηγηθεί περιφερειακή ενίσχυση, έπρεπε να εφαρμοστεί η προβλεπόμενη στο άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης εξαίρεση.

8 Οι ισπανικές αρχές απάντησαν στις 27 Μαρτίου 1991 στις παρατηρήσεις των τρίτων ως προς την κίνηση της διαδικασίας. Οι ισπανικές αρχές κατέθεσαν επίσης σχέδιο αναδιαρθρώσεως που είχαν εκπονήσει οι νέοι ιδιοκτήτες της Hytasa, το οποίο τροποποιήθηκε στις 13 Ιουνίου 1991.

9 Στις 25 Μαρτίου 1992, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 92/317 (ΕΕ L 171, σ. 54), με την οποία έκρινε ότι τόσο οι αυξήσεις του κεφαλαίου συνολικού ύψους 7 100 εκατομμυρίων PTA όσο και η εισφορά κεφαλαίου ύψους 4 200 εκατομμυρίων PTA συνιστούσαν κρατικές ενισχύσεις χορηγηθείσες κατά παράβαση των διατάξεων του άρθρου 93, παράγραφος 3, της Συνθήκης (άρθρα 1, πρώτο εδάφιο, και 2, πρώτο εδάφιο, της αποφάσεως 92/317). Πάντως, η Επιτροπή έκρινε ότι οι ενισχύσεις ύψους 7 100 εκατομμυρίων PTA συμβιβάζονταν με την κοινή αγορά (άρθρο 1, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως 92/317).

10 Αντιθέτως, προκειμένου για την εισφορά κεφαλαίου ύψους 4 200 εκατομμυρίων PTA, η Επιτροπή έκρινε ότι επρόκειτο για ενίσχυση ασυμβίβαστη με την κοινή αγορά, διότι δεν πληρούσε καμία από τις προϋποθέσεις που απαιτούνται για την εφαρμογή των εξαιρέσεων που προβλέπονται στο άρθρο 92, παράγραφοι 2 και 3, της Συνθήκης (άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως 92/317).

11 Συνεπώς, η Επιτροπή απαίτησε την επιστροφή της χορηγηθείσας ενισχύσεως (άρθρο 3 της αποφάσεως 92/317).

12 Σύμφωνα με το άρθρο 4 της ίδιας αυτής αποφάσεως, «οποιαδήποτε συμφωνία, η οποία προβλέπει την αποζημίωση των αγοραστών από το κράτος ή από το Patrimonio del Estado για την επιβαλλόμενη με την παρούσα απόφαση της Επιτροπής υποχρέωση επιστροφής ενισχύσεων που έχουν ληφθεί, δεν έχει εφαρμογή».

13 Τέλος, σύμφωνα με το άρθρο 5 της αποφάσεως αυτής, η Ισπανική Κυβέρνηση έπρεπε να ενημερώσει την Επιτροπή, εντός δύο μηνών, σχετικά με τα μέτρα που έλαβε.

14 Στις 19 Ιουνίου 1992 το Βασίλειο της Ισπανίας άσκησε προσφυγή δυνάμει του άρθρου 173 της Συνθήκης με αίτημα την ακύρωση των άρθρων 2, 3, 4 και 5 της αποφάσεως 92/317, σχετικά με την εισφορά κεφαλαίου ύψους 4 200 εκατομμυρίων PTA. Με την απόφαση της 14ης Σεπτεμβρίου 1994, C-278/92 έως C-280/92, Ισπανία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-4103), το Δικαστήριο έκανε εν μέρει δεκτό το αίτημα αυτό.

15 Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο ακύρωσε το άρθρο 2, δεύτερο εδάφιο, της αποφάσεως 92/317, η ακύρωση δε αυτή επέφερε και την ακύρωση των άρθρων 3, 4 και 5 της αποφάσεως 92/317.

16 Συναφώς, το Δικαστήριο, στη σκέψη 49 της προαναφερθείσας αποφάσεως Ισπανία κατά Επιτροπής, έκρινε ότι το γεγονός ότι μια ενίσχυση δεν χορηγήθηκε στο πλαίσιο περιφερειακού προγράμματος ενισχύσεων δεν αποκλείει αναγκαστικά τον χαρακτηρισμό της ως περιφερειακής ενισχύσεως υπό την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο α'. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν μπορούσε για τον λόγο αυτό να μην εξετάσει τη συμβατότητα της ενισχύσεως ενόψει της διατάξεως αυτής.

17 Όσον αφορά το προβληθέν επικουρικώς από την Επιτροπή επιχείρημα ότι η χορήγηση της ενισχύσεως δεν συνοδευόταν από σχέδιο αναδιαρθρώσεως που να διασφαλίζει τη βιωσιμότητα της επιχειρήσεως, το Δικαστήριο απάντησε ως εξής:

«53 Στο μέρος VI, όγδοη αιτιολογική σκέψη, της επίδικης αποφάσεως η Επιτροπή αναφέρει:

"Ακόμα και αν εθεωρείτο ότι η εν λόγω ενίσχυση έχει περιφερειακό χαρακτήρα, εν τούτοις δεν θα μπορούσε να τύχει εφαρμογής η εξαίρεση που προβλέπεται στο άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης ΕΟΚ, εφόσον οι ενισχύσεις που χορηγούνται δυνάμει των διατάξεων του άρθρου αυτού πρέπει να συμβάλλουν στη μακροπρόθεσμη ανάπτυξη της περιοχής — στην εξεταζόμενη περίπτωση αυτό συνεπάγεται ότι η ενίσχυση πρέπει τουλάχιστον να επιτρέπει την αποκατάσταση της βιωσιμότητας της εταιρίας, η

οποία, όσον αφορά την Hytasa, δεν έχει επιτευχθεί σύμφωνα με τις πληροφορίες που κοινοποιήθηκαν μέχρι τώρα στην Επιτροπή (το θέμα αυτό εξετάστηκε ήδη στο μέρος IV ανωτέρω) — χωρίς να έχουν αρνητικές συνέπειες για τους όρους του ανταγωνισμού στην Κοινότητα."

54 Το μέρος IV της επίδικης αποφάσεως, για το οποίο κάνει λόγο η Επιτροπή, αφορά το ζήτημα μέχρι ποίου σημείου η εν λόγω παρέμβαση ενείχε στοιχεία κρατικής ενισχύσεως υπό την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης. Δεν εξετάζει το ζήτημα της αποκαταστάσεως της αποδοτικότητας της Hytasa.

55 Το ζήτημα αυτό δεν θίγεται ούτε στο μέρος III της αποφάσεως. Αφού συνόψισε το περιεχόμενο των δύο σχεδίων αναδιαρθρώσεως, η Επιτροπή στη δέκατη έκτη αιτιολογική σκέψη, διερωτάται ως προς τη βασιμότητα των ισχυρισμών που προέβαλαν οι ισπανικές αρχές ή των προβλέψεων αποτελεσμάτων. Κατ' αυτήν, οι πολλαπλές αντιφάσεις που επισημάνθηκαν μεταξύ των δύο σχεδίων δεν της επιτρέπουν να συμμερισθεί τις αισιόδοξες προβλέψεις που περιέχονται εν είδει συμπεράσματος στο αναθεωρημένο σχέδιο (ίδια αιτιολογική σκέψη). Ωστόσο, η Επιτροπή δεν προβάλλει κανένα συγκεκριμένο επιχείρημα υπό την έννοια ότι το νέο σχέδιο αναδιαρθρώσεως δεν θα επέτρεπε να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητα της Hytasa.

56 Τέλος, στην ένατη αιτιολογική σκέψη του μέρους VI, η Επιτροπή δηλώνει ότι το ζήτημα αν τα επενδυτικά σχέδια της Hytasa συμβιβάζονται με το συμφέρον της Κοινότητας και το ζήτημα αν συμβάλλουν στην υγιή αναδιάρθρωση της εταιρίας «εξετάζονται λεπτομερώς κατωτέρω». Στην πραγματικότητα, η Επιτροπή ασχολείται στη συνέχεια με τα επιβλαβή αποτελέσματα της ενισχύσεως στις συνθήκες του ανταγωνισμού, χωρίς να αναλύει την επίπτωση του αναθεωρημένου σχεδίου στην αποκατάσταση της αποδοτικότητας της Hytasa. Όμως, η ανάλυση αυτή ήταν εν προκειμένω επιβεβλημένη, ακόμη περισσότερο για τον λόγο ότι το σχέδιο προέβλεπε ουσιώδη αναπροσανατολισμό της παραγωγής προς την κατασκευή ενδυμάτων.

57 Συνεπώς, πρέπει να συναχθεί το συμπέρασμα ότι η ανάλυση από την Επιτροπή του αν συμβιβάζεται η εν λόγω ενίσχυση με το άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης δεν ανταποκρίνεται στα κριτήρια που η ίδια η Επιτροπή έχει καθορίσει.

58 Η απόφαση που αφορά την επιχείρηση Hytasa πρέπει, κατά συνέπεια, να ακυρωθεί ως προς τα άρθρα της 2, δεύτερο εδάφιο, 3, 4 και 5.»

18 Στις 13 Οκτωβρίου 1995 η Επιτροπή απηύθυνε στο Βασίλειο της Ισπανίας έγγραφο με το οποίο επισήμαινε:

«Σύμφωνα με την απόφαση του Δικαστηρίου της 14ης Σεπτεμβρίου 1994 (υπόθεση C-278/92), η οποία ακυρώνει πολλά άρθρα της αποφάσεως της Επιτροπής της 25ης Μαρτίου 1992, οι υπηρεσίες της Επιτροπής επεξεργάζονται νέο σχέδιο οριστικής αποφάσεως με την κινηθείσα σύμφωνα με το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΚ διαδικασία, (...) διαδικασία η οποία, σύμφωνα με αυτή την απόφαση του Δικαστηρίου, είναι ακόμη εκκρεμής. Το σχέδιο αυτό θα υποβληθεί προσεχώς στα μέλη της Επιτροπής προς έγκριση.»

19 Στις 18 Σεπτεμβρίου 1996 η Επιτροπή εξέδωσε την επίδικη απόφαση. Σύμφωνα με την αιτιολογία της, η απόφαση αυτή εκδόθηκε προκειμένου να λάβει δεόντως υπόψη την προαναφερθείσα απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής (κεφάλαιο III, πρώτη αιτιολογική σκέψη). Μετά την εξέταση του σχεδίου αναδιαρθρώσεως, η Επιτροπή έκρινε ότι το σχέδιο αυτό δεν μπορεί να εξασφαλίσει τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα της Hytasa. Συνεπώς, στο κεφάλαιο III, εικοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη, η Επιτροπή κατέληξε στο συμπέρασμα ότι η ενίσχυση δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι συμβιβάζεται με την κοινή αγορά κατ' εφαρμογήν του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχείο α'. Για τον ίδιο λόγο, στο κεφάλαιο III, εικοστή πέμπτη αιτιολογική σκέψη, η Επιτροπή έκρινε ότι ούτε η προβλεπόμενη στο άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο γ', εξαίρεση μπορεί να τύχει εφαρμογής.

20 Στην εικοστή έκτη και εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη του κεφαλαίου ΙΙΙ, η Επιτροπή επισημαίνει:

«Η άποψη της Επιτροπής ότι το προαναφερθέν σχέδιο αναδιαρθρώσεως δεν καθιστά την εταιρία βιώσιμη επιβεβαιώνεται από τις χρηματοδοτικές παρεμβάσεις των ισπανικών αρχών μετά το 1992. Το σχέδιο αναδιαρθρώσεως δεν εφαρμόστηκε ποτέ. Μετά την πτώχευση ενός από τους ιδιοκτήτες, της Hilaturas Gossypium, η Improasa, η εκτελεστική εταιρία του Patrimonio del Estado, απέκτησε το 30 % των μετοχών της MTT το 1992. Διάφορες ιδιοκτησίες της MTT υποθηκεύθηκαν υπέρ της Improasa για 726 εκατομμύρια ισπανικές πεσέτες. Η Improasa εξαγόρασε επίσης γραμμάτια που εξέδωσε η MTT για 4 660 εκατομμύρια ισπανικές πεσέτες.

Το 1992, το Ινστιτούτο de Fomento de Andalucía (IFA) χορήγησε στην εταιρία δύο πιστώσεις ύψους 300 εκατομμυρίων ισπανικών πεσετών, στο πλαίσιο καθεστώτος ενίσχυσης που ενέκρινε η Επιτροπή. Η MTT βρίσκεται σε δύσκολη χρηματοοικονομική κατάσταση με υποχρεώσεις ύψους περίπου 10 000 εκατομμυρίων ισπανικών πεσετών, με αποτέλεσμα οι αρμόδιες ισπανικές αρχές να αποφασίσουν την επ' αόριστο αναστολή των πληρωμών της εταιρίας, με σκοπό την εκκαθάρισή της και στη συνέχεια την πώληση των στοιχείων του ενεργητικού της για να εξοφληθούν τα χρέη της.»

21 Επειδή η πραγματοποιηθείσα σε εκτέλεση της προαναφερθείσας αποφάσεως Ισπανία κατά Επιτροπής ανάλυση επιβεβαίωσε το συμπέρασμα στο οποίο είχε ήδη καταλήξει στην απόφαση 92/317, η Επιτροπή αντικατέστησε στο διατακτικό της επίδικης αποφάσεως τις διατάξεις που είχαν προηγουμένως ακυρωθεί από το Δικαστήριο με διατάξεις παρεμφερούς περιεχομένου.

22 Προς στήριξη της προσφυγής του, το Βασίλειο της Ισπανίας προβάλλει δύο λόγους που αντλούνται από την παράβαση των άρθρων 93 και 174 της Συνθήκης ΕΚ, αφενός, και από την προσβολή των δικαιωμάτων άμυνας και των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αφετέρου.

Επί της παραβάσεως των άρθρων 93 και 174 της Συνθήκης

23 Το Βασίλειο της Ισπανίας υποστηρίζει ότι, εκδίδοντας την επίδικη απόφαση, η Επιτροπή παραβίασε το άρθρο 174, πρώτο εδάφιο, της Συνθήκης, σύμφωνα με το οποίο «Αν η προσφυγή είναι βάσιμη, το Δικαστήριο κηρύσσει την προσβαλλομένη πράξη άκυρη.» Σύμφωνα με το Βασίλειο της Ισπανίας, «το δεδικασμένο», δυνάμει του οποίου η ακυρωθείσα πράξη δεν μπορεί να αποτελέσει αντικείμενο νέου δικαστικού ελέγχου, απαγορεύει την έκδοση νέας αποφάσεως με περιεχόμενο παρεμφερές με την προηγουμένως ακυρωθείσα απόφαση.

24 Συναφώς, το Βασίλειο της Ισπανίας διαπιστώνει ότι, σύμφωνα με την προαναφερθείσα απόφαση Ισπανία κατά Επιτροπής, η Επιτροπή ενήργησε παρανόμως, μη προβαίνοντας στις αναλύσεις που είναι αναγκαίες για την έκδοση ορθής αποφάσεως. Σύμφωνα με το Βασίλειο της Ισπανίας, δεν πρόκειται επομένως για απλή έλλειψη αιτιολογίας όπως θα συνέβαινε αν η Επιτροπή είχε απλώς εκδώσει πράξη χωρίς να εκθέσει τους λόγους εκδόσεώς της. Εν προκειμένω, το Δικαστήριο προσάπτει εντούτοις στην Επιτροπή ότι δεν έπραξε τα αναγκαία για την έκδοση αποφάσεως με περιεχόμενο που να συνάδει με τα κριτήρια που θέτει το άρθρο 92 της Συνθήκης.

25 Επειδή η αιτία της ακυρότητας δεν είναι ένα απλό διαδικαστικό ή τυπικό ελάττωμα, αλλά ένα πολύ σοβαρότερο σφάλμα, το αποτέλεσμα της ακυρωτικής αποφάσεως πρέπει, όσον αφορά την πράξη που αποτελεί αντικείμενο της προσφυγής, να θεωρηθεί πλήρες και απόλυτο. Επομένως, κατά το Βασίλειο της Ισπανίας, η ακύρωση της αποφάσεως 92/317 εκτείνεται, ακριβώς λόγω της αιτίας της ακυρώσεως, στο σύνολο των προπαρασκευαστικών πράξεων που εξέδωσε η Επιτροπή πριν από την έκδοση της εν λόγω αποφάσεως. Συνεπώς, η Επιτροπή δεν μπορεί να επανορθώσει το σφάλμα της με την έκδοση νέας αποφάσεως, αλλ' αντιθέτως πρέπει να κινήσει τη διαδικασία εξ αρχής.

26 Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι από το άρθρο 174 της Συνθήκης δεν συνάγεται ότι το ανίσχυρο της προσβαλλομένης πράξεως πρέπει «να εκτείνεται» στις προπαρασκευαστικές πράξεις. Οι πράξεις αυτές δεν είναι ένα από τα «αποτελέσματα» της προσβαλλομένης πράξεως, μνεία των οποίων γίνεται στο άρθρο 174, αλλά προκαταρκτικές πράξεις αυτής. Εκτός της περιπτώσεως όπου

η ακυρότητα της προσβαλλομένης πράξεως έχει ακριβώς προκληθεί από ελάττωμα της προπαρασκευαστικής πράξεως, ουδείς λόγος υπάρχει ώστε η πράξη αυτή να μην μπορεί να χρησιμεύσει ως προκαταρκτική νέας πράξεως που εκδίδεται σε αντικατάσταση της ακυρωθείσας.

27 Η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι το Δικαστήριο ακύρωσε την επίδικη απόφαση διότι η Επιτροπή δεν είχε επαρκώς εξηγήσει τους λόγους για τους οποίους είχε καταλήξει στο συμπέρασμα ότι το υποβληθέν από την Ισπανική Κυβέρνηση σχέδιο αναδιαρθρώσεως δεν διασφάλιζε την αποκατάσταση της αποδοτικότητας της Hytasa. Επομένως, το ελάττωμα που προκάλεσε την ακύρωση είναι τυπικό, δηλαδή η ανεπάρκεια της περιληφθείσας στην επίδικη απόφαση αιτιολογίας όσον αφορά το συμβατό των ενισχύσεων, και δεν πρόκειται για ουσιαστικό ελάττωμα σχετικά με τις ενδεχόμενες αιτίες της ανεπάρκειας αυτής, ως προς τις οποίες το Δικαστήριο μπόρεσε μόνο να πιθανολογήσει.

28 Κατά την Επιτροπή, λαμβανομένης υπόψη της ακυρωτικής αποφάσεως, η μόνη υποχρέωση την οποία υπείχε, σύμφωνα με το άρθρο 176 της Συνθήκης ΕΚ, ήταν να εκδώσει νέα απόφαση με επαρκή ως προς το συμβατό των ενισχύσεων αιτιολογία. Η επίδικη απόφαση συνάδει προς την υποχρέωση αυτή, στο μέτρο που η Επιτροπή εξετάζει λεπτομερώς το συμβατό της ενισχύσεως ενόψει του άρθρου 92, παράγραφος 3, στοιχεία α' και γ'. Η ανάλυση αυτή επιβεβαιώνει το συμπέρασμα στο οποίο είχε ήδη καταλήξει στην απόφαση 92/317. Είναι ο λόγος για τον οποίο η Επιτροπή απλώς αντικατέστησε, στο διατακτικό της επίδικης αποφάσεως, τις ακυρωθείσες από το Δικαστήριο διατάξεις με άλλες αναλόγου περιεχομένου.

29 Αντιθέτως, η Επιτροπή θεωρεί ότι η εκτέλεση της ακυρωτικής αποφάσεως δεν απαιτεί την κίνηση νέας διαδικασίας και, συγκεκριμένα, την όχληση της Ισπανικής Κυβερνήσεως να υποβάλει εκ νέου τις παρατηρήσεις της. Το ελάττωμα επί του οποίου στηρίχθηκε η ακυρωτική απόφαση επηρεάζει αποκλειστικά και μόνον τον τύπο της τελικής αποφάσεως και όχι τις προκαταρκτικές της εκδόσεώς της πράξεις. Κατά συνέπεια, η επανάληψη των προπαρασκευαστικών αυτών πράξεων είναι άσκοπη.

30 Υπενθυμίζεται ότι, σύμφωνα με το άρθρο 174, παράγραφος 1, της Συνθήκης, αν η προσφυγή είναι βάσιμη, το Δικαστήριο κηρύσσει την προσβαλλομένη πράξη άκυρη.

31 Σύμφωνα με το άρθρο 176 της Συνθήκης, το όργανο του οποίου η πράξη εκηρύχθη άκυρη οφείλει να λαμβάνει τα μέτρα που συνεπάγεται η εκτέλεση της αποφάσεως του Δικαστηρίου. Όπως έκρινε το Δικαστήριο με την απόφαση της 26ης Απριλίου 1998, 97/86, 193/86, 99/86 και 215/86, Αστερίς κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 2181, σκέψη 27), προκειμένου να συμμορφωθεί με την απόφαση και να την εκτελέσει πλήρως, το κοινοτικό όργανο υποχρεούται να σεβαστεί όχι μόνο το διατακτικό της αποφάσεως, αλλά και το σκεπτικό που οδήγησε στο διατακτικό αυτό και που συνιστά το αναγκαίο του στήριγμα υπό την έννοια ότι είναι απαραίτητο για να προσδιοριστεί η ακριβής έννοια αυτού που κρίθηκε με το διατακτικό. Πράγματι, με το σκεπτικό αυτό, αφενός, εντοπίζεται η ακριβής διάταξη που θεωρείται ως παράνομη και, αφετέρου, σ' αυτό εμφαίνονται οι ακριβείς λόγοι της παρανομίας που διαπιστώνεται με το διατακτικό και που το οικείο κοινοτικό όργανο πρέπει να λάβει υπόψη κατά την αντικατάσταση της πράξεως που ακυρώθηκε. Η διαδικασία αντικαταστάσεως της πράξεως αυτής μπορεί έτσι να επαναλαμβάνεται από το συγκεκριμένο σημείο κατά το οποίο συνέβη η παρανομία (βλ. απόφαση της 3ης Ιουλίου 1986, 34/86, Συμβούλιο κατά Κοινοβουλίου, Συλλογή 1986, σ. 2155, σκέψη 47).

32 Πράγματι, κατά πάγια νομολογία, η ακύρωση κοινοτικής πράξεως δεν επηρεάζει αναγκαστικά τις προπαρασκευαστικές πράξεις (απόφαση της 13ης Νοεμβρίου 1990, C-331/88, Fedesa κ.λπ., Συλλογή 1990, σ. I-4023, σκέψη 34).

33 Με το διατακτικό της προαναφερθείσας αποφάσεως Ισπανία κατά Επιτροπής, το Δικαστήριο ακύρωσε τα άρθρα 2, δεύτερο εδάφιο, 3, 4 και 5, της αποφάσεως 92/317. Στη σκέψη 57 της αποφάσεως αυτής, το Δικαστήριο έκρινε ότι η ανάλυση της Επιτροπής ως προς το αν η εν λόγω ενίσχυση συμβιβάζεται με το άρθρο 92, παράγραφος 3, στοιχείο α', της Συνθήκης δεν ανταποκρίνεται στα κριτήρια που η ίδια η Επιτροπή έχει καθορίσει.

34 Το Βασίλειο της Ισπανίας δεν αμφισβητεί ότι, κατά τον χρόνο εκδόσεως της αποφάσεως 92/317, βάσει της έρευνας που διεξήγαγε η Επιτροπή, μπορούσε να γίνει πλήρης ανάλυση του συμβατού της ενισχύσεως σε σχέση με το άρθρο 92, παράγραφος 3, της Συνθήκης. Εν τούτοις, επειδή η πραγματοποιηθείσα από την Επιτροπή ανάλυση ήταν ατελής και, κατ' αυτόν τον τρόπο, συνεπέφερε την παρανομία της αποφάσεως 92/317 (βλ. σκέψη 17 της παρούσας αποφάσεως), η διαδικασία αντικαταστάσεως της αποφάσεως αυτής μπορούσε να επαναληφθεί από το σημείο αυτό προβαίνοντας σε νέα ανάλυση βάσει των πορισμάτων της έρευνας, το βάσιμο της οποίας εξάλλου δεν ετέθη υπό αμφισβήτηση στην παρούσα υπόθεση. Συνεπώς, η εκτέλεση της προαναφερθείσας αποφάσεως Ισπανία κατά Επιτροπής δεν συνεπάγεται για την Επιτροπή επανάληψη όλης της διαδικασίας που προβλέπει το άρθρο 93 της Συνθήκης.

35 Υπό τις συνθήκες αυτές, ο πρώτος λόγος ακυρώσεως πρέπει να απορριφθεί.

Επί της παραβιάσεως των δικαιωμάτων άμυνας και των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης

36 Σύμφωνα με το Βασίλειο της Ισπανίας, παραβιάστηκαν τα δικαιώματα άμυνας και η αρχή της ασφαλείας δικαίου. Πράγματι, η ανάλυση της Επιτροπής πραγματοποιείται με την προοπτική της αποδοτικότητας της εταιρίας, πράγμα το οποίο δεν συνέβη στην απόφαση 92/317. Δεν μπορεί να υποστηριχθεί ότι, στην αρχική διαδικασία, δηλαδή στη διαδικασία που οδήγησε στην απόφαση 92/317, είχε πράγματι ληφθεί υπόψη η θέση του Βασιλείου της Ισπανίας στο μέτρο που είναι εντελώς διαφορετικό να υποβληθούν παρατηρήσεις ως προς τη συμβατότητα των ενισχύσεων κατά την περίοδο 1990/91 και να υποβληθούν παρατηρήσεις αργότερα, δηλαδή το 1996. Η άποψη που διατύπωσε η Ισπανική Κυβέρνηση σε μια συγκεκριμένη χρονική στιγμή δεν συμπίπτει ακριβώς με τις παρατηρήσεις που υπέβαλε το 1995 και το 1996. Στην εικοστή έκτη και την εικοστή έβδομη σκέψη του κεφαλαίου ΙΙΙ της επίδικης αποφάσεως, η Επιτροπή προέβη εξάλλου σε εκ των υστέρων ανάλυση. Επειδή το Βασίλειο της Ισπανίας δεν μπόρεσε να υποβάλει νέες παρατηρήσεις ως προς το αν η ενίσχυση που χορηγήθηκε στη Hytasa συμβιβάζεται με την κοινή αγορά, παραβιάστηκε η αρχή του σεβασμού των δικαιωμάτων άμυνας.

37 Εξάλλου, παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης προκύπτει από το γεγονός ότι, δύο χρόνια μετά την έκδοση της προαναφερθείσας αποφάσεως Ισπανία κατά Επιτροπής και χωρίς να υφίσταται κανείς λόγος που να δικαιολογεί την καθυστέρηση, η Επιτροπή, με έγγραφο της 13ης Οκτωβρίου 1995, πληροφόρησε απλώς το Βασίλειο της Ισπανίας ότι εκπόνησε νέα απόφαση επί υποθέσεως που χειρίστηκε η ίδια έξι χρόνια πριν.

38 Αντιθέτως, η Επιτροπή φρονεί ότι, επειδή η προβλεπόμενη στο άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης διαδικασία τηρήθηκε σχολαστικά, δεν παραβίασε τα δικαιώματα άμυνας του Βασιλείου της Ισπανίας.

39 Εξάλλου, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι το Βασίλειο της Ισπανίας δεν προβάλλει καμία αιτιολογία προς στήριξη των ισχυρισμών του σχετικά με την παραβίαση των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης.

40 Όσον αφορά την παραβίαση των δικαιωμάτων άμυνας, διαπιστώνεται κατ' αρχάς ότι, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 93, παράγραφος 2, η οποία κατέληξε στην απόφαση 92/317, το Βασίλειο της Ισπανίας υπέβαλε τις παρατηρήσεις του τόσο επί της αποφάσεως κινήσεως της διαδικασίας όσο και επί των σχολίων που υπέβαλαν τρίτοι ενδιαφερόμενοι. Επειδή η απόφαση αυτή ακυρώθηκε, η Επιτροπή στήριξε στη συνέχεια τη νέα ανάλυσή της, την ουσία της οποίας δεν αμφισβητεί το Βασίλειο της Ισπανίας, αποκλειστικά επί των στοιχείων που διέθετε κατά τον χρόνο εκδόσεως της ίδιας αυτής αποφάσεως. Εφόσον το Βασίλειο της Ισπανίας είχε ήδη λάβει θέση ως προς τα στοιχεία αυτά, καθώς προκύπτει από τις σκέψεις 7 και 8 της παρούσας αποφάσεως, δεν υπήρχε λόγος να ζητηθεί εκ νέου η γνώμη του.

41 Το γεγονός ότι η Επιτροπή προβαίνει, στην εικοστή έκτη και την εικοστή έβδομη αιτιολογική σκέψη του κεφαλαίου III της επίδικης αποφάσεως, σε μια εκ των υστέρων εξέταση της αποδοτικότητας της επιχειρήσεως Hytasa δεν μπορεί να μεταβάλει τη λύση που πρέπει να δοθεί στη συγκεκριμένη διαφορά. Πράγματι, πρέπει να γίνει δεκτό ότι η ανάλυση αυτή απλώς επιβεβαιώνει την περιληφθείσα στις προηγουμένες αιτιολογικές σκέψεις (δέκατη ένατη έως εικοστή πέμπτη) ανάλυση, δυνάμει της οποίας το υποβληθέν από τις ισπανικές αρχές σχέδιο αναδιαρθρώσεως δεν μπορεί να διασφαλίσει μακροπρόθεσμα τη βιωσιμότητα της επιχειρήσεως. Υπό τις συνθήκες αυτές, δεν μπορεί να γίνει δεκτό ότι συντρέχει παραβίαση των δικαιωμάτων άμυνας.

42 Τέλος, ως προς την παραβίαση των αρχών της ασφαλείας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, αρκεί η διαπίστωση ότι οι ισχυρισμοί αυτοί δεν τεκμηριώνονται από κανένα λυσιτελές επιχείρημα, οπότε δεν μπορούν να γίνουν δεκτοί.

43 Επειδή ούτε ο δεύτερος λόγος ακυρώσεως μπορεί να γίνει δεκτός, πρέπει να απορριφθεί η προσφυγή.

Επί των δικαστικών εξόδων

44 Σύμφωνα με το άρθρο 69, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Δικαστηρίου, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα αν υπήρξε σχετικό αίτημα του νικήσαντος διαδίκου. Επειδή το Βασίλειο της Ισπανίας ηττήθηκε και η Επιτροπή ζήτησε την καταδίκη του στα δικαστικά έξοδα, το Βασίλειο της Ισπανίας πρέπει να καταδικαστεί στα δικαστικά έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (έκτο τμήμα)

αποφασίζει:

1) Απορρίπτει την προσφυγή.

2) Το Βασίλειο της Ισπανίας φέρει τα δικαστικά έξοδα.

Kapteyn Hirsch Murray

Ragnemalm Ιωάννου

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 12 Νοεμβρίου 1998.

Ο Γραμματέας

R. Grass

Ο Πρόεδρος του έκτου τμήματος

P. J. G. Kapteyn